

ЛАТИНСЬКА МОВА ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК СИСТЕМИ СУЧАСНОЇ БІОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: РОЛЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ

Гольтер І. М.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри перекладу

Дніпровський державний технічний університет

вул. Дніпробудівська, 2, Кам'янське, Дніпропетровська область, Україна

orcid.org/0000-0002-1047-5654

rinulia@ukr.net

Ключові слова:

освітній процес, латинська мова, біотехнолог, термінологія, латинські запозичення.

Статтю присвячено питанням вивчення латинської мови. Наголошено на актуальності вивчення латини як однієї з важливих складових частин термінологічної системи цієї галузі науки.

Увага концентрується на питаннях методики викладання латинської мови для здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Біотехнології та біоінженерія», а саме пошуку оптимальних прийомів і методів організації процесу вивчення латинської мови згідно з розробленою програмою вивчення здобувачами вищої освіти відповідно до визначеної навчальними планами кількості годин.

На думку автора, метою вивчення латинської мови майбутніми біотехнологами є набуття навичок читання й наголошування латинських слів, засвоєння фонетики та основних особливостей граматики латинської мови, опанування певної кількості лексичного мінімуму, вивчення напам'ять крилатих латинських виразів, відповідної латинської термінології у галузі біотехнології. Встановлено, що для досягнення мети викладання дисципліни у навчальному процесі необхідно виконання таких вимог, як орієнтація на творчу діяльність особистості, індивідуальний підхід, реалізація міжпредметних зв'язків, що сприяє цілісному сприйняттю розуміння впливу латинської мови на сучасну європейську науку, відкритість, варіативність, динамічність у змісті, методах і формах навчання.

Доведено, що зміст, форми й методи навчання біотехнологів латинській мови мають бути спрямовані на особистісно-орієнтоване навчання й підготовку до подальшої самоосвіти протягом життя.

Задля забезпечення особистісного зростання здобувачів зміст навчання латинської мови має бути спрямований на творче переосмислення стереотипів, оволодіння вміннями комунікації високого рівня з можливістю грамотного вживання спеціалізованої термінології тощо.

У дослідженні визначено, що термінологічні знання, які здобувачі отримують в ході вивчення латинської мови, повинні формуватися на загальнодидактичних принципах (принципи комунікативності, науковості, систематичності, ситуативності, текстової відповідності, наочності, зв'язку теорії з практикою, індивідуального підходу до здобувачів).

Запропоновано авторський варіант робочої програми для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 162 «Біотехнології та біоінженерія», яка спрямована на раціональне та ефективне використання відведеного часу на вивчення теоретичних положень, практичних занять та самостійної роботи. Реалізація програми спрямована на закріплення емоційно-позитивного, ціннісного ставлення студента до знань, освіти, вибраної професії; підтримку прагнень майбутніх біотехнологів до особистісного та професійного самовдосконалення, саморозвитку, самореалізації, усвідомлення індивідуальної моделі професійної діяльності.

LATIN LANGUAGE AS AN IMPORTANT COMPONENT OF THE SYSTEM OF MODERN BIOTECHNOLOGICAL EDUCATION: THE ROLE AND PECULIARITIES OF TEACHING

Holter I. M.

*PhD in Philology (Candidate of Philological Sciences),
Associate Professor at the Department of Translation
Dniprovsky State Technical University
Dniprobudivska str., 2, Kamianske, Dnipropetrovsk region, Ukraine
orcid.org/0000-0002-1047-5654
rinulia@ukr.net*

Key words:

educational process, Latin language, biotechnologist, terminology, Latin borrowings.

The article deals with the studying of Latin. It is emphasized the relevance of the studying of Latin as one of the important components of this branch of science terminological system.

Attention is focused on the methods of teaching Latin for higher education students in the specialty “Biotechnology and Bioengineering”, namely the search for optimal techniques and methods of organizing the process of learning Latin according to the developed curriculum for higher education in accordance with the curriculum.

The author underlines that the purpose of learning Latin by future biotechnologists is to acquire skills of reading and stressing Latin words, mastering the phonetics and basic features of Latin grammar, studying a certain amount of lexical minimum, memorizing Latin idioms and expressions in the relevant field of Latin biotechnology terminology.

It is established that in order to achieve the goal of the discipline teaching, in the educational process it is necessary to fulfill such requirements as: focus on the creative activity of the individual, individual approach; implementation of interdisciplinary links, which contributes to the holistic perception of the understanding of the Latin influence on modern European science; openness, variability, dynamism in the content, methods and forms of learning.

It is proved that the content, forms and methods of Latin language training for biotechnologists should be aimed at personality-oriented learning and preparation for further self-education throughout life.

In order to ensure the personal growth of applicants, the content of teaching Latin should be aimed at creative rethinking of stereotypes, mastering high-level communication skills with the ability to use specialized terminology, etc.

The study determined that the terminological knowledge received the applicants when they study Latin should be formed on general didactic principles (communicativeness, scientificity, systematicity, situationality, textual correspondence, clarity, the principle of connection of theory with practice, individual approach to applicants).

The author proposes the own version of the work program for applicants for higher education of the first (bachelor’s) level in the specialty 162 “Biotechnology and Bioengineering”, which aims is the rationally and efficiently using of the allotted time to study theoretical principles, practical classes and independent work.

Implementation of the program is aimed at the consolidating the emotionally positive, value-based attitude of the student to knowledge, education, chosen profession; support of future biotechnologists aspirations to personal and professional self-improvement, self-development, self-realization, awareness of individual model of professional activity.

Постановка завдання. Сьогодні головним завданням, яке постає перед системою вищої освіти України, є конкурентоспроможність та визнання вітчизняного фахівця на світовому ринку. Отже, нагальною є проблема підготовки сучасного професійно компетентного спеціаліста. Поняття «професійна компетентність» передбачає високий рівень фахової освіти, творчого потенціалу, вміння взаємодіяти. Далеко не останню роль у цьому відіграє латинська мова, яка була й залишається обов'язковою дисципліною в навчальних закладах багатьох країн світу, і наша країна не є винятком. Ця дисципліна є актуальною, оскільки вона забезпечує формування у майбутніх фахівців цілісної наукової картини структурно-семантичних механізмів та словотворчих тенденцій формування термінів, зокрема біотехнології, а також їх практичного використання. До того ж знання основ латинської граматики, спеціальної лексики та основного латинського словотворчого фонду не тільки забезпечує професійну термінологічну грамотність фахівця, але й значно підвищує його загальнокультурний рівень.

Специфічні етимологічні, лексикографічні та семантичні особливості терміносистеми з біотехнології, своєрідні характерні граматичні ознаки латинської мови, яка є синтетичною за своєю морфологічною структурою, на відміну від аналітичних іноземних мов (насамперед, англійської), яка вивчається майбутніми біотехнологами, поповнення специфічної лексики новими елементами є провідними доказами необхідності вивчення основ латинської мови для здобувачів вищої освіти біотехнологічного профіля у закладах вищої освіти.

Метою статті є обґрунтування необхідності вивчення латинської мови для фахівців-біотехнологів серед інших дисциплін професійної освіти, визначення мети та завдань курсу, виділення найважливіших аспектів, які визначають специфіку вивчення латинської мови фахівцями-біотехнологами, а також окреслення ефективних методик подачі навчального матеріалу.

Актуальність дослідження пояснюється тим, що латинська мова продовжує залишатися важливою науковою складовою частиною сучасного світу й має велике прагматичне значення для становлення майбутніх фахівців у галузі біотехнології та біоінженерії, адже, незважаючи на досить велику кількість робіт, присвячених вивченню латини у медичних, агробіологічних, фармацевтичних закладах вищої освіти, досліджень, які стосуються особливостей та перспектив навчання щодо здобувачів вищої освіти у галузі біотехнології, практично немає.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як уже підкреслювалося, спеціальних робіт з цієї тематики немає. Є роботи, які можна назвати

дотичними, які стосуються проблем вивчення латинської мови здобувачами вищої освіти певної галузі знань. Так, наприклад, І. Петренко та О. Самойленко приділяють увагу обґрунтуванню необхідності вивчення латинської мови для студентів медичних спеціальностей та поясненню змісту курсу цієї дисципліни [10], М. Гуцол – специфіці викладання латинської мови студентам-медикам в умовах кредитно-модульної системи [7], І. Кирилова – дидактико-методичним особливостям викладання латинської мови студентам медичних ВНЗ [8], С. Голуб розглядає роль та місце латинської мови у системі дисциплін юридичних факультетів і аналізує витoki сучасних правових термінів [5], С. Амеліна та В. Шинкарук присвячують дослідження питанням вивчення латинської мови у підготовці фахівців-філологів [1], Є. Світлична, В. Базарова, Л. Жук досліджують клінічну термінологію [13], Ю. Бражук – роль латинської мови у формуванні термінологічної компетенції комунікаторів на матеріалі анатомо-гістологічних термінів [3], О. Балалаєва торкається методичних аспектів викладання латинської мови на факультетах агробіологічного профіля, розкриває специфіку курсу латини в системі підготовки агрономів і фахівців із захисту рослин [2].

Виклад основного матеріалу. Як справедливо зазначає С. Горелікова, «не викликає сумніву, що для правильного, науково обґрунтованого вирішення термінологічних проблем необхідно вивчати термінологію, виходячи з визнання її природності й закономірності існування в системі загальнонародної мови. З огляду на це дослідження питань термінології повинне проводитися як лінгвістами, так і термінологами – представниками відповідних галузей науки і техніки» [6, с. 131]. До того ж «формування термінологічної компетентності фахівця з біотехнології – це систематична, добре організована, цілеспрямована робота, пов'язана з усіма розділами й темами мовного курсу в <...> вищих навчальних закладах» [11, с. 172].

Отже, здобувачі вищої освіти повинні зрозуміти важливість і необхідність використання спеціальної термінології у професійному мовленні. Це кінцеве завдання визначає значущість та роль латинської мови в підготовці фахівців-біотехнологів. Для цього у Дніпровському державному технічному університеті (ДДТУ) розроблена робоча програма для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 162 «Біотехнології та біоінженерія», яка спрямована на раціональне та ефективне використання відведеного часу на вивчення теоретичних положень, практичних занять та самостійної роботи. Як зазначено у силабусі навчальної дисципліни, розробленому у ДДТУ, метою вивчення латинської

мови є вироблення у здобувачів навичок читання й письма латинською мовою, письмового та усного перекладу спеціальних текстів, формування усвідомлення того, що набуті знання забезпечують вільне розуміння й можливість опрацювання літератури з фаху. Досить складним є питання визначення поняття «терміносистема з біотехнології» та її складових частин, адже її формування «тісно пов'язане з формуванням самої біотехнології як наукової галузі <...>, її терміносистема є утворенням, пов'язаним з усім перебігом розвитку генетично-біологічної проблематики, починаючи від античних часів» [12, с. 233]. Сьогодні, коли біотехнологія трансформувалася в комплексну інтеграційну науку, що об'єднує декілька десятків розділів і напрямів, біотехнологічна термінологія містить велику кількість термінів, запозичених із термінологій суміжних дисциплін, зокрема біології, генетики, фармакології, екології, біоетики, філософії, психології. Саме ці терміни є предметом уваги під час вивчення латинської мови майбутніми представниками цієї професії.

Звичайно, для успішного оволодіння цією досить складною навчальною дисципліною потрібна потужна мотивація. О. Магдюк вважає, що «латинська мова часто сприймається студентами не як якась комунікативна система, орієнтована на реальне застосування, а як теоретичний предмет загальнолінгвістичного змісту, під час вивчення якого основним завданням часто вважається не практичне використання (читання, етимологічний і термінологічний аналіз), а розуміння граматики як теоретичного аспекту, тим більше, що про використання латинської мови в реальних мовних ситуаціях не йдеться» [9, с. 63].

Отже, підвищення цікавості здобувачів з огляду на термінологічну спрямованість процесу вивчення предмета потребує їхнього систематичного, добре продуманого та виваженого забезпечення пізнавально-дидактичними матеріалами.

Як зазначають деякі дослідники [1; 4; 6], такими матеріалами є систематизовані добірки греко-латинських початкових та кінцевих термінотворчих елементів, коренів та основ слів у відповідних підручниках, посібниках, довідниках, глосаріях, а також у словниках, енциклопедіях. Необхідність вивчення парадигм відмінювання іменників, узгодження прикметників з іменниками у роді, числі та відмінку, вживання дієслів у наказовому й умовному способах та ознайомлення водночас з іншими граматичними темами зумовлена практичною потребою розуміння специфічних термінів біотехнології для компетентного та кваліфікованого їхнього використання у професійному мовленні. Щодо вивчення основних латинсько-грецьких еквівалентів, пов'язаних з цією термінологією, воно визначається освітньо-квалі-

фікаційними характеристиками (ОКХ) та освітньо-професійними програмами (ОПП) підготовки бакалаврів.

У процесі вивчення основ латинської мови з термінологією у галузі біотехнології чітко простежується міждисциплінарний зв'язок, адже терміни використовуватимуться впродовж усього курсу навчання в ході викладання спеціальних дисциплін. Це дає змогу викладачу самостійно, спираючись на зміст використовуваних підручників і словників, надаючи перевагу відповідно підібраній термінології, розробляти програму, вибирати найефективніші форми й методи навчання тощо.

Як підкреслює український мовознавець М. Гуцол, «ефективність процесу розвитку навичок професійного мовлення студентів залежить від того, наскільки методологія та зміст практичного навчання мови враховують специфіку майбутньої професії студента. Складність і своєрідність цього процесу полягає в тому, що професійна діяльність студентів-нефілологів, зокрема студентів-медиків, характеризується багатогранністю, яка потребує різноманітних форм практичної підготовки» [7].

Здатність використовувати поглиблені теоретичні та фундаментальні знання для ефективного розв'язування складних спеціалізованих задач та вирішення практичних проблем в ході професійної діяльності у галузі біотехнології або у процесі навчання передбачає вміння правильно вживати відповідні терміни у професійному спілкуванні. Саме тому формування компетентностей майбутніх фахівців-біотехнологів складає єдиний взаємопов'язаний процес, що дає змогу вдосконалювати їх спеціальні навички та вміння. Вони мають оволодіти фахово-значущими компетенціями, необхідними для власної діяльності у галузі біотехнологій з використанням латинської мови, мати вміння й навички вживання цієї термінології у професійній сфері, розвинути навички роботи з відповідною лексикою, спеціальною літературою; удосконалити вміння й навички використання у професійному мовленні латинських термінів галузі біотехнології; розвинути навички перекладу літератури загального й фахового наповнення; удосконалити навички володіння лексико-граматичними категоріями адекватного перекладу; розвинути базові навички письмового перекладу.

Програма латинської мови для майбутніх фіхівців-біотехнологів спеціальності 162 «Біотехнології та біоінженерія» ДДТУ має суто прагматичне застосування. Так, розділ «Морфологія» представлений матеріалом, знання якого необхідне для розуміння й грамотного застосування на практиці відповідних термінів. Під час вивчення розділу основна увага сконцентрована на іменнику та прикметнику, закріплює знання словникової

форми, визначення основи й відмінкових форм, що вживаються у відповідних термінах. Вивчення системи дієслівних проводиться у комплексному викладанні, на прикладі тієї лексики, яка вживається у галузі біотехнології.

Велика увага приділяється словотворенню, адже значна частина термінів є похідними або складними словами. Важливо, щоби здобувачі засвоїли головні дериваційні принципи, найважливіші терміоеlementи, суфікси, префікси й загальні корені, відповідний лексичний мінімум. Для досягнення високого рівня професійної грамотності слід звертати увагу на правопис слів та терміоеlementів грецького походження, ознайомити здобувачів з термінологією, представленою у відповідних міжнародних номенклатурах.

Щодо вибраних методів навчання, то термінологічні знання, які здобувачі, безумовно, отримують під час вивчення латинської мови, «повинні формуватися на загально-дидактичних принципах (комунікативності, науковості, систематичності, ситуативності, текстовідповідності, наочності, принцип зв'язку теорії з практикою, індивідуального підходу до студентів) і конкретизуватися специфічними принципами навчання (міждисциплінарності, модульності, креативності, індивідуалізації, орієнтації на майбутню професійну діяльність)» [4, с. 53].

Як підкреслює дослідниця І. Кирилова, «необхідність удосконалення, приведення у відповідність до вимог часу старих і нових технологій навчання набуває особливого значення в умовах катастрофічного зменшення годин, що відводяться на вивчення (вірніше було б сказати, на ознайомлення) латинської мови і перенесення освітніх акцентів на стимулювання позааудиторних форм роботи та ініціативи самоосвіти» [9]. Серед методів, які вона пропонує, на наш погляд, доцільно застосовувати у своїй роботі низку таких цікавих інноваційних технологій, які ми намагаємося втілити у життя під час викладання латини для біотехнологів у ДДТУ [9]:

- застосування методики міждисциплінарності під час підбору змісту та форм занять;
- оптимальне поєднання пасивних методик з активними, в тому числі інтерактивними;
- вироблення у здобувачів під час навчання уміння працювати з довідковими посібниками, словниками, граматичними таблицями тощо, розвивати мовну здогадку, тобто вміння виводити значення слова за морфемного складу, бачити латинські словотворчі елементи в інших мовах;
- визначення граматичних форм поза контекстом, що сприяє засвоєнню латинської парадигми;
- пошук помилок, допущених у тексті;
- пошук латинських дериватів у рідній та іноземних мовах (спеціальні вправи можуть допо-

могти розвинути навички узгодження звукових комплексів зі змістом слів, які виникли в одній мові і придбали різні смислові відтінки в інших мовах);

- використання інтернет-ресурсів (довідкові ресурси, онлайн-перекладачі), що надає процесу навчання прагматичного, прикладного характеру, підвищує інтерес здобувачів до вивчення мови, дає змогу тренувати різні види мовної діяльності, комбінувати їх;

- метод «сховище», що допомагає актуалізувати вже накопичені знання, передбачає роботу як у групах, так і індивідуально;

- метод «позначки на полях», що особливо актуальний під час самостійного вивчення певних тем;

- метод «схематичного конспектування», що допомагає наочно й стисло уявити будь-яку граматичну або фонетичну тему;

- метод «розумової карти», що дає змогу здобувачам наочно, згідно з їх власного сприйняття уявити складно запам'ятовуваний матеріал;

- метод проєктів, що вчить самостійно здобувати знання й вирішувати практичні завдання в процесі здійснення проєкту, що стимулює дослідницьку діяльність студентів («Наукове значення латинської мови», «Латинська лексика як база для утворення сучасної наукової термінології», «Хімічна лексика латинського походження», «Біологічна лексика латинського походження» «Латинські інтернаціоналізми»).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Біотехнологічна освіта ХХІ ст. неможлива без знання основ розгалуженої термінології, яка постійно збагачується та оновлюється. Латинська мова є своєрідним будівельним матеріалом, основним джерелом розвитку й поновлення термінологічно-логічної системи цієї важливої галузі науки.

Отже, забезпечення високої якості засвоєння термінологічної латини здобувачами біотехнологічного профіля є одним із першочергових завдань сучасних закладів вищої освіти. Вивчення латинської мови для них має практичну спрямованість. Це саме термінологічний курс, метою якого є відпрацювання навичок грамотного використання на практиці майбутніми біотехнологами спеціальної термінології. Граматика латинської мови вивчається у мінімальному обсязі, необхідному для досягнення поставленої мети.

Навчання латини має бути термінологічно спрямованим, інтегрованим зі спеціальними дисциплінами, такими як фізична хімія, органічна хімія, біохімія, загальна мікробіологія, біотехнологія БАР, промислова та екологічна біотехнологія, біологічні основи мікробного синтезу, біологія клітини.

Література

1. Амеліна С., Шинкарук В. Роль латинської мови у підготовці майбутніх філологів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки.* 2018. № 292. С. 45–54.
2. Балалаева Е. Особенности методики преподавания латинского языка на факультетах агробиологического профиля. *Филология и литературоведение.* 2014. № 7. URL: <http://philology.snauka.ru/2014/07/855>.
3. Бражук Ю. Роль латинської мови у формуванні термінологічної компетенції комунікаторів (на матеріалі анатомо-гістологічних термінів). *Український науково-молодіжний медичний журнал.* 2012. № 2. С. 23–25.
4. Власюк І. Формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх економістів. *Педагогіка і психологія професійної освіти.* 2012. № 1. С. 50–58.
5. Голуб С. Вивчення латинської мови як ключовий аспект опанування юридичною термінологією. *Науковий вісник ХДУ. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація.* 2018. № 4. С. 13–17.
6. Гореликова С. Природа термина и некоторые особенности терминообразования в английском языке. *Вестник Оренбургского государственного университета.* 2002. № 6. С. 129–136.
7. Гуцол М. Методика викладання латинської та іноземної мов в умовах кредитно-модульної системи у вищих медичних навчальних закладах України. *Світ медицини та біології.* 2017. № 3 (61). С. 190–194.
8. Кирилова І. Дидактико-методические особенности преподавания латинского языка обучающимся медицинских вузов. *Евразийское научное объединение.* 2019. № 9–3 (55). С. 224–227. URL: <https://esa-conference.ru/wp-content/uploads/files/pdf/Kirillova-Irina-Igorevna.pdf>.
9. Магдюк О. Особливості викладання латинської мови студентам немовних спеціальностей. *Психолого-педагогічні проблеми соціалізації особистості в сучасних умовах* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 31 січня – 1 лютого 2020 р. Київ : Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, 2020. С. 62–65.
10. Петренко І., Самойленко О. Значення вивчення латинської мови для становлення фахівця у медичній галузі. *Збірник наукових праць ДонНАБА.* 2017. № 4. Т. 2. С. 42–44.
11. Ритікова Л. Формування термінологічної компетентності майбутніх біотехнологів агропромислової та природоохоронної галузей. *Біоресурси і природокористування.* 2015. № 1–2. Т. 7. С. 171–176.
12. Ритікова Л., Сиротін О. Особливості формування біотехнологічної термінології. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки».* 2012. № 1 (3). С. 232–236.
13. Світлична Є., Базарова В., Жук Л. Клінічна термінологія : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Харків : Золоті сторінки, 2006. 168 с.

References

1. Amelina S., Shynkaruk V. (2018) Rol' latyn's'koyi movy u pidhotovtsi maybutnix filolohiv. [The role of Latin in the training of future philologists] *Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Philological Sciences.* Vol. 292. P. 45–54.
2. Balalaeva E. (2014) Osobennosti metodiki prepodavaniya latinskogo yazyka na fakul'tetakh agrobiologicheskim profilya [Features of the methodology of teaching Latin at the faculties of agrobiological profile]. *Philology and literary criticism.* Vol. 7. URL: <http://philology.snauka.ru/2014/07/855>.
3. Brazhuk Yu. (2012) Rol' latyn's'koyi movy u formuvanni terminolohichnoyi kompetentsiyi komunikatoriv (na materialy anatomo-histolohichnykh terminiv) [The role of Latin in the formation of terminological competence of communicators (based on anatomical and histological terms)] *Ukrainian scientific and youth medical journal.* Vol. 2. P. 23–25.
4. Vlasyuk I. (2012). Formuvannya profesiyno-terminolohichnoyi kompetentnosti maybutnix ekonomistiv. [Formation of professional and terminological competence of future economists]. *Pedagogy and psychology of vocational education. Scientific and methodical journal.* Vol. 1. P. 50–58.
5. Holub S. (2018) Vyvchennya latyn's'koyi movy yak klyuchovyy aspekt opanuvannya yurydychnoyu terminolohiyeyu [Learning Latin as a key aspect of mastering legal terminology] *Scientific Bulletin of KSU. Series Translation Studies and Intercultural Communication.* Vol. 4. P. 13–17.
6. Gorelikova S. (2002) Priroda termina i nekotoryye osobennosti terminoobrazovaniya v angliyskom yazyke [The nature of the term and some features of the English language term formation]. *Bulletin of the Orenburg State University.* Vol. 6. P. 129–136.
7. Hutsol M. (2017) Metodyka vykladannya latyn's'koyi ta inozemnoyi movy v umovakh kredytno-modul'noyi systemy u vyshchyykh medychnykh navchal'nykh zakladakh Ukrayiny. [Methods of teaching Latin

- and foreign languages in the credit-module system of higher medical educational institutions of Ukraine]. *The world of medicine and biology*. Vol. 3 (61). P. 190–194.
8. Kirilova I. (2019) Didaktiko-metodicheskiye osobennosti prepodavaniya latinskogo yazyka obuchayushchimsya meditsinskikh VUZov [Didactic and methodological features of teaching the Latin language in medical universities]. *Eurasian Scientific Association*. Vol. 9–3 (55). P. 224–227. URL: <https://esa-conference.ru/wp-content/uploads/files/pdf/Kirilova-Irina-Igorevna.pdf>.
 9. Mahdyuk O. (2020) Osoblyvosti vykladannya latyns'koyi movy studentam nemovnykh spetsial'nostey. Psykholoho-pedahohichni problemy sotsializatsiyi osobystosti v suchasnykh umovakh [Features of teaching Latin to students of non-language specialties. Psychological and pedagogical problems of socialization of the individual in modern conditions]. Materials of intern. scientific-practical conf., Kyiv, January 31 – February 1 2020. Kyiv : Tavr. Nat. Vernadsky Univ. P. 62–65.
 10. Petrenko I., Samoilenko O. (2017) Znachennya vyvchennya latyns'koyi movy dlya stanovlennya fakhivtsya u medychniy haluzi [The importance of learning Latin for training a specialist in the medical field]. Collection of scientific works of DonNACEA. Vol. 4. (Vol. 2). P. 42–44.
 11. Rytikova L. (2015) Formuvannya terminolohichnoyi kompetentnosti maybutnikh biotekhnolohiv ahropromyslovoyi ta pryrodookhoronnoyi haluzey [Terminological competence formation of future biotechnologists of agro-industrial and environmental branches]. *Bioresources and nature management*. Vol. 1–2 (Vol. 7). P. 171–176.
 12. Rytikova L., Syrotin O. (2012) Osoblyvosti formuvannya biotekhnolohichnoyi terminolohiyi [Features of formation of biotechnological terminology]. *Bulletin of Alfred Nobel University of Dnepropetrovsk. Philological Sciences Series*. Vol. 1 (3). P. 232–236.
 13. Svitlychna Ye., Bazarova V., Zhuk L. (2006) Klinichna terminolohiya: Navch. posib. dlya stud. vyshch. navch.zakladiv [Clinical terminology: Textbook for students of higher educational institutions. H. : Golden Pages. 168 p.